

บทที่ 5

สรุปการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การดำเนินในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอมลการสรุปการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียดของแต่ละหัวข้อตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.1.1 เพื่อพัฒนาการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินพัฒนาการด้านทักษะการเขียนของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

5.1.2 เพื่อศึกษามลการพัฒนาการใช้แฟ้มสะสมงานในประเด็นต่อไปนี้

5.1.2.1 ทักษะการเขียนของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาประกอบด้วย

- 1) ความพร้อมก่อนการเขียน (ด้านกล้ามเนื้อเล็ก, ด้านมิติสัมพันธ์, ด้านความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา)
- 2) ความสามารถด้านการเขียนลีลาเส้น
- 3) ความสามารถด้านการเขียนพยัญชนะไทย

5.1.2.2 การรู้จักตนเองของนักเรียนด้านวิธีการเรียนรู้

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลพัฒนาการด้านทักษะการเขียน ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ที่ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งนำหลักการตามรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการดำเนินการ รูปแบบดังกล่าว ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติการ (Act) ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) เมื่อปฏิบัติครบวงจรปฏิบัติการ วงจรหนึ่ง ๆ (ครบ 4 ขั้นตอน) มีการสรุปหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข แล้ว

นำไปปรับปรุงการดำเนินการทดลองในวงจรปฏิบัติการใหม่ต่อไป

5.2.1 กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนโพธิ์ทองนาบัววิทยา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปลาปาก จังหวัด นครพนม ปีการศึกษา 2540 จำนวน 20 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามลักษณะของการใช้ได้ดังนี้

5.2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ

- 1) แผนการสอน 18 แผน
- 2) แผนงานฝึกปฏิบัติ

5.2.2.2 แฟ้มสะสมงานนักเรียน

- 1) แฟ้มแสดงงาน
- 2) แฟ้มผลงานดีเด่น

5.2.2.3 แฟ้มสนับสนุนการประเมิน

- 1) แบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงาน
- 2) แบบสะท้อนตนเองของนักเรียน
- 3) แบบแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผลงานนักเรียน
- 4) แบบแสดงความคิดเห็นของครูและผู้ช่วยวิจัยต่อผลงานนักเรียน
- 5) แบบสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอน

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผล พัฒนาการด้านทักษะการเขียนของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้ลงทะเบียนขึ้น จากการได้ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ รูปแบบ การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลแฟ้มสะสมงาน จากนั้น นำมาใช้ในการออกแบบการ ประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานและเป็นแนวทางในการสร้างแผนการสอน จำนวน 18 แผน การสอน และได้ดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการที่แบ่งเป็น 3 วงจร ดังนี้

- วงจรที่ 1 ปฏิบัติตามแผนการสอนที่ 1 - 6
- วงจรที่ 2 ปฏิบัติตามแผนการสอนที่ 7 - 12
- วงจรที่ 3 ปฏิบัติตามแผนการสอนที่ 13 - 18

ในแต่ละวงจร ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ ขั้น วางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติการ (Act) ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) และขั้นสะท้อนการปฏิบัติ

(Reflect) ในการสอนทุกครั้ง ผู้วิจัยจะบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนลงในแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนการสอน ขณะเดียวกันผู้ช่วยวิจัยจะสังเกตการสอนและพฤติกรรมของนักเรียน แล้วบันทึกการสังเกตลงในแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อสอนครบทุกแผนการสอนให้นักเรียนลงมือคัดเลือกผลงานดีเด่น หลังจากนั้นให้นักเรียนสะท้อนผลงานตัวเอง โดยครูใช้การสัมภาษณ์แล้วบันทึกผลลงในแบบสะท้อนตนเองของนักเรียน และครูก็ทำการประเมินผลนักเรียนทุกชิ้นงาน โดยบันทึกผลลงในแบบแสดงความคิดเห็นของครูต่อผลงานนักเรียนหลังจากการสอนครบ 1 วงจร ให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นต่อผลงานนักเรียน แล้วบันทึกผลลงในแบบแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผลงานนักเรียน และเมื่อสอนจบในแต่ละวงจร ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจรณ์ การสอนทั้งวงจร เพื่อแก้ไขปรับปรุงวิธีการประเมิน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ก่อนดำเนินกิจกรรมในวงจรต่อไป

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพื้นฐานในการหาค่าเฉลี่ย (X) หาค่าร้อยละของคะแนน จากคะแนนที่ได้จากการประเมินผลงานนักเรียน

5.2.4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากแบบสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสะท้อนตนเองของนักเรียน แบบแสดงความคิดเห็นของครูต่อผลงานนักเรียน แบบแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผลงานนักเรียน และแบบบันทึกเกี่ยวกับการใช้แฟ้ม ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมดังกล่าว มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อประเมินสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นว่าดีหรือไม่ เหมาะสมเพียงไร พบปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อพัฒนาแฟ้มสะสมงานมาใช้ในการประเมินผลพัฒนาการด้านทักษะการเขียนของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาให้ดีขึ้น

5.3 สรุปผลการวิจัย

จากการนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแฟ้มสะสมงาน ในการประเมินผลพัฒนาการด้านทักษะการเขียนของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เสนอเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

5.3.1 การพัฒนาการใช้แฟ้มสะสมงาน

5.3.2 ผลจากการพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลพัฒนาการด้านทักษะการเขียน และการรู้จักตนเองด้านวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งปรากฏผลดังนี้

5.3.1 การพัฒนาการใช้แฟ้มสะสมงาน ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาจากทฤษฎีของ บรูคี้ และคณะ (Burke and Other, 1994) ฟิชเชอร์ และคิงส์ (Fisher and King, 1995) เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา โดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการ

เรียนการสอนประจำวัน ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมผู้วิจัยจะต้องทำการปฐมนิเทศผู้เรียนและประชุมผู้ปกครองนักเรียนให้เข้าใจถึงรูปแบบการประเมินผลก่อน แล้วจึงดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

5.3.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการนำเสนอสถานการณ์หรือบริบทที่เหมาะสมกับการลงมือสร้างผลงาน โดยจะนำเสนอให้นักเรียนได้เรียนพร้อมกันทั้งชั้น มีขั้นตอนในการดำเนินการสอนดังนี้

1) **ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน** มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อม สร้างแรงจูงใจและเตรียมร่างกายเด็กให้พร้อม เพื่อเชื่อมโยงสู่เนื้อหาที่จะสอนโดยใช้กิจกรรมที่เป็นเพลง เกม นิทานและคำคล้องจอง

2) **ขั้นสอนและสรุป** เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเนื้อหา กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนมีลักษณะเรียนปนเล่นและประยุกต์เข้ากับสภาพห้องเรียนและสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น การยกตัวอย่างสิ่งของหรือการเปรียบเทียบลักษณะสิ่งของที่อยู่ในห้องเรียน การนำเกม เพลง นิทาน เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่การลงมือฝึกทักษะการเขียน เนื้อหาที่สอนจะเริ่มจากพื้นฐานง่าย ๆ ไปสู่ขั้นตอนที่ยาก

5.3.1.2 กระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผล เป็นขั้นตอนที่บูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน จากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนา ปรับปรุงและประยุกต์การใช้แฟ้มสะสมงานให้เหมาะสมกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา จนได้รูปแบบการใช้แฟ้ม ประกอบด้วย ขั้นตอน 6 ขั้น ดังนี้

1) **ขั้นวางแผนการดำเนินงาน** เป็นการเตรียมวางแผนการดำเนินงานทั้งหมดโดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

(1) **การเตรียมตัวครู** เป็นขั้นที่ครูศึกษาและเตรียมวางแผนการดำเนินงานว่า ในการประเมินผลงานมีจุดประสงค์เพื่อวัดอะไร จะได้จัดเตรียมชนิดของแฟ้มที่จะจัดเก็บผลงานได้ถูกต้อง เนื้อหาที่จะสอนมีอะไรบ้าง รวมไปถึงการสร้างเกณฑ์ในการประเมินผลงาน หลักฐานที่ควรจัดเก็บลงในแฟ้ม และใครบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หลังจากนั้นครูเตรียมสร้างกิจกรรมดังกล่าว

(2) **การเตรียมนักเรียน** เป็นขั้นที่ครูจะต้องแจ้งให้นักเรียนทราบว่า นักเรียนมีบทบาทอย่างไรในการเรียนรู้ นักเรียนต้องสร้างผลงานในระดับใดจึงจะผ่านเกณฑ์

2) **การเก็บรวบรวมหลักฐานในการทำงาน** เป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องรวบรวมผลงานที่ทำเก็บไว้ในแฟ้มแสดงงาน (Working Portfolio)

3) **การคัดเลือกผลงาน** เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องประเมินผลงานตัว

เอง โดยเลือกผลงานที่ดีที่สุดของตนเอง เพื่อเก็บลงในแฟ้มดีเด่น (Showcase Portfolio) โดยครูต้องให้อิสระนักเรียนเลือกอย่างเต็มที่ โดยไม่ไปแสดงความคิดเห็นอะไรทั้งสิ้น

4) **ขั้นสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน** เมื่อนักเรียนเลือกผลงานแล้ว หลังจากนั้นให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน โดยครูสัมภาษณ์แล้วให้นักเรียนตอบคำถาม คำถามที่ใช้ถามนักเรียนจะต้องไม่เป็นคำถามที่โน้มน้ำหนักการเลือกผลงานของนักเรียน แต่ควรเป็นคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดได้หลากหลาย

5) **การประเมินผลงาน** ขั้นนี้ครูจะเป็นผู้ประเมินผลงานนักเรียน เนื่องจากนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษายังมีความรู้สึกนึกคิดที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น การประเมินผลงานในแต่ละช่วงเวลานักเรียนอาจจะให้คำตอบไม่เหมือนกัน นักเรียนอาจจะเอาประสบการณ์เดิม ๆ ที่เคยพบมาประกอบการประเมิน โดยไม่ยึดเกณฑ์ที่ครูกำหนดไว้ ดังนั้น การประเมินพัฒนาการด้านทักษะการเขียนของนักเรียน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจึงอาศัยข้อมูลจากแฟ้มทั้ง 3 ประเภท คือ แฟ้มแสดงงาน แฟ้มผลงานดีเด่นและแฟ้มสนับสนุนการประเมิน มาประกอบการพิจารณาการประเมินผลงานนักเรียน โดยไม่ให้กระทบชิ้นงานที่นักเรียนเลือกเก็บไว้ในแฟ้มผลงานดีเด่น

6) **การจัดนิทรรศการ** ขั้นนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมมือกันทำงาน และแสดงความสามารถในการนำผลงานมาแสดง เป็นขั้นที่สร้างความภูมิใจให้นักเรียน

5.3.2 ผลจากการพัฒนาแฟ้มสะสมงาน

5.3.2.1 ความสามารถด้านการเขียน

นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการประเมินแฟ้มสะสมงาน มีคะแนนพัฒนาการก่อนการเขียนเฉลี่ยร้อยละ 93.34 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคิดเป็นร้อยละ 100

5.3.2.2 ความสามารถด้านการเขียนลีลาเส้น

นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการประเมินแฟ้มสะสมงาน มีคะแนนพัฒนาการด้านการเขียนลีลาเส้นเฉลี่ยร้อยละ 82.92 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคิดเป็นร้อยละ 100

5.3.2.3 ความสามารถด้านการเขียนพยัญชนะไทย

นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการประเมินแฟ้มสะสมงาน มีคะแนนพัฒนาการด้านการเขียนพยัญชนะไทยเฉลี่ยร้อยละ 94.58 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคิดเป็นร้อยละ 100

5.3.2.4 การรู้จักตัวเองของนักเรียนด้านวิธีการเรียนรู้

จากการศึกษา พบว่า นักเรียนที่กล้าแสดงความคิดเห็น ให้ความ

สนใจในกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการเรียนอยู่เสมอ หลังจากจบวงจรสุดท้าย นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองสูงในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเดิมในวงจรแรก ๆ จะเป็นลักษณะครูถาม นักเรียนตอบ แต่ในวงจรสุดท้ายนักเรียนสามารถเล่าเหตุการณ์ได้มากขึ้น นักเรียนมีความสามารถในการคัดเลือกผลงานที่ดีที่สุดของตัวเองได้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด และบอกเหตุผลในการคัดเลือกผลงานได้ นักเรียนรู้จักขั้นตอนในการทำงานตามลำดับก่อนหลัง รู้จักการรอคอย มีความพึงพอใจในผลงานที่ตัวเองทำ ภูมิใจในแฟ้มผลงานตัวเองและแสดงความเป็นเจ้าของแฟ้มผลงาน รู้จักทำความสะอาด จัดผลงานในแฟ้มให้เป็นระเบียบและมีความสามารถด้านทักษะการเขียนสูงขึ้น ส่วนนักเรียนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในวงจรแรก ๆ เมื่อครูเปลี่ยนวิธีการโดยเรียกนักเรียนออกมา ทำให้นักเรียนเริ่มกล้าแสดงความคิดเห็นและในวงจรสุดท้ายนักเรียนสามารถเลือกผลงานที่ดีที่สุดของตัวเองได้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดมากขึ้น มีความเป็นระเบียบในการเก็บผลงาน มีความรับผิดชอบตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีปฏิกิริยาตอบสนองการเรียนรู้อย่างมากขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.4.1 ข้อเสนอแนะในด้านการเรียนการสอน

สิ่งที่นำเสนอเป็นข้อเสนอแนะในด้านการเรียนการสอนต่อไปนี้ เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ต้องการนำรูปแบบการประเมินแฟ้มสะสมงานไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน ซึ่งต้องให้ความระมัดระวังในเรื่องต่อไปนี้

5.4.1.1 ครูต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงแนวคิด หลักการและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนจนมองเห็นคุณค่า ตระหนักถึงความสำคัญจนมีความต้องการที่จะนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้กับนักเรียน

5.4.1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามกระบวนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เพื่อให้การทำกิจกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพ การจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมอาจจะใช้เวลาอย่างน้อยขึ้นอยู่กับเนื้อหา กิจกรรม การพัฒนาผลงาน การฝึกการสะท้อนตนเองและการประเมินผลตนเอง โดยครูต้องคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

5.4.1.3 ครูผู้สอนควรให้ความสนใจนักเรียนเป็นรายบุคคล เพราะนักเรียนแต่ละคนย่อมมีความสามารถแตกต่างกัน และเมื่อครูผู้สอนพบปัญหาควรรีบให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นการเฉพาะบุคคล

5.4.1.4 การนำรูปแบบการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ในการประเมินผลพัฒนาการด้านทักษะการเขียนระยะแรก นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครูผู้สอนควรให้เวลานักเรียนได้ปรับตัว ไม่ควรเร่งรัดหรือพานักเรียนข้ามขั้นตอนกิจกรรม ควรอดทน อย่าใจร้อนหรือดุ แต่ควรให้การเสริมแรง กระตุ้นให้นักเรียนมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น

5.4.1.5 ในการฝึกเขียนตัวพยัญชนะไทย เนื่องจากตัวพยัญชนะไทยแต่ละตัว มีความยากง่ายในการเขียนแตกต่างกัน พยัญชนะไทยบางตัวต้องใช้เวลาในการฝึกเขียนมาก เช่น พยัญชนะตัว ฐ ดังนั้นควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึก หรือเพิ่มระยะในการฝึกให้มากขึ้น

5.4.1.6 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลครั้งนี้ อาจจะสูงหรือต่ำไปสำหรับนักเรียน บางกลุ่ม ดังนั้นก่อนที่จะนำเกณฑ์ที่กำหนดไว้นี้ไปใช้ ครูควรศึกษาพื้นฐานและความสามารถ ของนักเรียนก่อนและควรปรับเกณฑ์ให้เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อเป็นการสร้างกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานของนักเรียน

5.4.1.7 ครูควรกำหนดให้มีกิจกรรมทบทวนการใช้เพิ่มสะสมงาน การสะท้อนผลงานตัวเองอยู่เสมอ จนนักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเป็นงานประจำและกระทำด้วยตนเองอย่างอัตโนมัติ

5.4.1.8 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองนักเรียนและอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจบทบาทในการเอาใจใส่และตรวจสอบผลการเรียนของนักเรียนจากผลงานในแฟ้ม

5.4.1.9 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการทำงานที่ต้องประสานงานระหว่างผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และนักเรียนตลอดระยะเวลาการทำงานวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์อันดี ต่อผู้ร่วมวิจัย มีน้ำใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงานวิจัย เพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงพัฒนางานวิจัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

5.4.2.1 สำหรับนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ควรได้มีการทดลองและ ประยุกต์เพิ่มสะสมงานใช้ในพัฒนาการที่สำคัญ ของเด็กระดับนี้ เช่น กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมศิลปะ

5.4.2.2 ควรได้ทดลองใช้รูปแบบการประเมินเพิ่มสะสมงานในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและวิชาอื่น ๆ ในระดับชั้นประถมศึกษา

5.4.2.3 ควรได้มีการทดลองในเชิงวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาเพิ่มสะสมงานในลักษณะแฟ้มรวมในปี่สุดท้ายของการศึกษาในแต่ละหลักสูตร เช่น ในระดับชั้นอนุบาล 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3